

Erked templomvára

Erdélyben, Segesvártól keletre, az Oltmelléki hegy-sor keleti részében, az Erked-patak mellett fekszik Erked (Archita) község. Az 1200-as évek közepétől százszok lakták, legkorábbi említése 1341-ből ismert. Első, háromhajós román kori temploma a 13. században épülhetett fel. A 15. században főhajóját és a nyolcszög három oldalával záródó szentélyét megmagasították és gótikus keresztboltozattal látták el. Ezt követően a hajó és a szentély fölött védelmi emeletet hoztak létre. Az oldalhajók lebontásra kerültek, az árkádok terét befalazták, az ablakokat gótikus stílusúra alakították. A nyugati homlokzathoz, ahol addig a templom főkapuja nyílt, négyszög alaprajzú tornyot emeltek, amelyet utóbb, 1500 körül vastag falköppennyel is megerősítettek. Az új kapu a templom déli falában készült el; egyaránt tartalmaz késő gótikus és reneszánsz elemeket.

Az egyre gyakoribb török portyák elleni védekezésül a templom köré már a 15. század közepe táján felépült a belső, szurokontölkkel ellátott védőfal, míg a külső, négyszög alaprajzú várfal 1504-re készült el. A belső védőfal négy sarkát tornyok erősítették, ezek az északkeleti torony kivételével ma is láthatóak. A külső várfal három saroktornya szintén áll még, és gyilokjárójának maradványait is megfigyelhetjük. A nyugati oldalon magasodó, négyszög alakú kaputorony most is főbejáratul szolgál a templomvár területére.

Erked lakóit a középkor végétől csapások és balserencsés fordulatok sorozata érte, amelyekből erős templomváruk sem védhette meg őket. 1604-ben Basta generális súlyos hadisarcot vetett ki a falura, melynek kifizetése után a hajdan virágzó település elszegényedett. 1608-ban általános ínség uralkodott, a lakosok a szomszédos magyar faluba jártak bérmunkára. 1663-ban Apafi Mihály udvarnépeinek beszállásolásakor a „szövetséges” török csapatok okoztak jelentős károkat. 1748. augusztus 28-án majdnem az egész falu leégett: 86 ház, a templomvár és az abban tárolt teljes terménykészlet elenyészett. 1814-ben megint tűzvész pusztított, 105 ház semmisült meg. 1848-ban, a szabadságharc hadieseményei során a települést felgyújtották. A lakosság

A templomvár látképe délnyugat felől
(Fotó: Karczag Ákos)

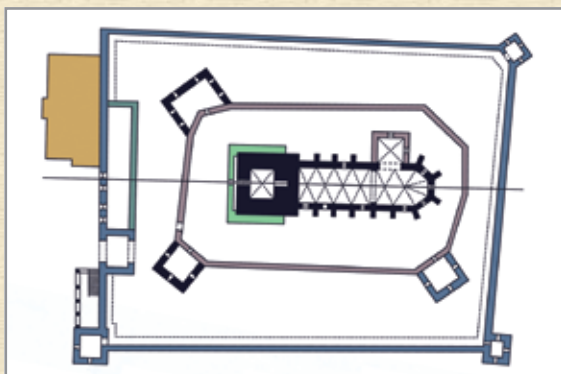
az erdőbe menekült, oltás híján ismét odalett a falu. A kiegyezés (1867) után Erked végre magához tért, szépen kiépült, templomvárat 1866-ban renoválták. Végül mégis a balvégzet győzedelmeskedett: a Ceaușescu diktatúra alatt, majd a rendszerváltást követően, a jobb élet reményében az utolsó emberig Németországba vándoroltak az itteni százszok. Az újonnan betelepülők és az önkényes lakásfoglalók megjelenése óta katasztrofális állapotok uralkodnak Erkeден, amely templomvárával együtt, úgy tűnik, végső pusztulásra van ítélve.

Karczag Ákos

A külső várfal a gyilokjáró maradványával
(Fotó: Karczag Ákos)

A falu az Erked-patak völgyébe települt

A templomvár alaprajza

*Ekerd templomuára a 20. század elején
(C. Szabo fotója)*